

პირადი უფლებების ხელყოფისთვის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების ქართული მოდელის შესაბამისობა ევროპულ სტანდარტებთან

პიროვნული საწყისი სამოქალაქო სამართალში ყველაზე მეტად აისახება პირად უფლებებში, რომლებიც პიროვნებასა და ადამიანის შინაგან სფეროს მჭიდროდ უკავშირდება. შესაბამისად, პირადი უფლებების კერძოსამართლებრივი დაცვა განაპირობებს ინდივიდუალობის უზრუნველყოფასაც. მართალია, საქართველოს სამოქალაქო სამართალში, ევროპული გამოცდილების გათვალისწინებით, აისახა პიროვნების დაცვის გარანტიები, თუმცა გარკვეული თავისებურებებით. ამდენად, გასარკვევია, როგორია ევროპული სტანდარტი, რათა დადგინდეს ქართულ და ევროპულ მიდგომებს შორის მიმართება.

დასაწყისშივე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი (შემდგომში – სსკ), გარდა ტერმინისა „პირადი უფლება“, ითვალისწინებს ტერმინსაც – „პირადი არაქონებრივი უფლებები“. თუმცა ინდივიდუალობის ყოველმხრივი დაცვის მიზნით უმჯობესია, დამკვიდრდეს ევროპაში ცნობილი ტერმინიც – „პიროვნული უფლებები“.

განასხვავებენ პირად უფლებებს, რომელთა ობიექტების ნაწილის ჩამოცილება შეიძლება სუბიექტისგან (სახელი, გამოსახულება, პერსონალური მონაცემები და სხვ.), ნაწილის ჩამოცილება კი შეუძლებელია (პატივი, ღირსება...). ისინი დაცულია სსკ-ის მე-18, მე-18¹, ასევე, 992-ე და შემდგომი მუხლებით. ამდენად, დასავლური გამოცდილების გათვალისწინებით, სსკ-ის ზოგად ნაწილში დასახელდა პირადი არაქონებრივი უფლებები, ხოლო დელიქტურ სამართალში განმტკიცდა პიროვნული უფლებების გაფართოებული დაცვა სსკ-ის 992-ე-993-ე მუხლებით, რითაც შეიქმნა პიროვნების დაცვის უფრო მყარი მექანიზმი. ამასთან, ერთი მხრივ, „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ კანონის მიღებამ და საერთაშორისო მოთხოვნების იმპლემენტაციამ უფრო მეტად დააახლოვა ქართული კანონმდებლობა ევროპულ სტანდარტებთან, მეორე მხრივ, სსკ-ში მე-18¹ მუხლის დამატებით პერსონალურ მონაცემებზეც გავრცელდა კერძოსამართლებრივი დაცვა.

პირად არაქონებრივ უფლებათა სამოქალაქოსამართლებრივ დაცვაში განსაკუთრებულ როლს ასრულებს არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება, რომელიც, თავის მხრივ, მრავალასპექტიანობის გამო ურთულესი პრობლემაა. კვლევით დადგინდა, რომ, ფაქტობრივად, კონტინენტური ევროპისთვის დამახასიათებელი ზოგადი წესია ასახული სსკ-ის 413-ე მუხლის 1-ლ ნაწილში, რომლითაც „არაქონებრივი ზიანი ანაზღაურდება მხოლოდ კანონით ზუსტად გათვალისწინებულ შემთხვევებში“. შესაბამისად, არამატერიალური ზიანის

* სამართლის დოქტორი, საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტისა და ევროპის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მოწვეული ლექტორი.

კომპენსირების შემთხვევათა წრე შეზღუდულია, ანაზღაურდება მხოლოდ არსებითი არა-ქონებრივი ზიანი. აქ აუცილებელია პრობლემების განზოგადება ღრმა თეორიული ცოდნის გამოყენებით და კანონის მოთხოვნათა სრული დაცვით. შესაბამისად, ამით უზრუნველყოფილი იქნება პიროვნების დაცვის უფრო მაღალი სტანდარტი.

საკვანძო სიტყვები: პირადი არაქონებრივი უფლებები, პიროვნული უფლებები, ინდივიდუალობა, პიროვნება, პატივი და ღირსება, სახელი, გამოსახულება, პერსონალური მონაცემები, ევროპული სტანდარტი, არაქონებრივი ზიანი, ტელეოლოგიური რედუქცია, ანაზღაურების კრიტერიუმები, საკომპენსაციო, სატისფაქციისა და პრევენციის ფუნქციები.

1. შესავალი

ადამიანი დემოკრატიულ სახელმწიფოში როგორც ღვთის, ისე სხვა ადამიანების წინაშე განიხილება თვითმყოფად ღირებულებად; სახელმწიფო უნდა ემსახუროს პიროვნებას და არა პირიქით, პიროვნება – სახელმწიფოს. „სოციოლოგიური“ ინდივიდუალიზმი შეესაბამება ინდივიდუალურ ეთიკას, რომლის თანახმად, ადამიანი არის არა საშუალება, არამედ მიზანი. სწორედ ამიტომ ძირითადი უფლებების მოძღვრებებს დაეფუძნა პიროვნული ინდივიდუალიზმი.¹

საქართველო ითვლება ევროპული სივრცის ნაწილად. შესაბამისად, საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანესია თანამედროვე ევროპულ ღირებულებათა აღიარება.² მათ მიეკუთვნება ადამიანის ინდივიდუალობა³, რომელიც ფსიქოლოგიის, ფილოსოფიისა თუ სხვა მეცნიერებათა შესწავლის სფეროა. ის არც იურისპრუდენციაში დარჩენილა ყურადღების მიღმა.

კვლევის მიზანია, სინთეზისა და ანალიზის მეთოდის გამოყენებით ზოგადსოციოლოგიურ ჭრილში განისაზღვროს ინდივიდუალობის ცნების მოცულობა, ნორმატიულ-დოგმატურ მეთოდზე დაყრდნობით კი დადგინდეს მისი გამოვლენის ფორმები სამოქალაქო სამართალში. აქ უნდა გაირკვეს, საქართველოს სამოქალაქო სამართალში ინდივიდუალობის დაცვა და არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ეფუძნება ევროპულ სტანდარტს, ეროვნულ საწყისებს თუ შერეულ პრინციპს ითვალისწინებს. ამასთან, უნდა განისაზღვროს, რა თავისებურებებით ხასიათდება საქართველოში პიროვნების კერძოსამართლებრივი დაცვა. შესაბამისად, გასარკვევია, როგორია ევროპული სტანდარტი, რათა შედარებითსამართლებრივი მეთოდის საფუძველზე დადგინდეს ქართულ და ევროპულ მიდგომებს შორის მიმართება. თუმცა, ვინაიდან შეუძლებელია წინამდებარე ნაშრომის ფარგლებში კვლევის ამოწურვა, თემა შეეხება პიროვნების დაცვის მხოლოდ რამდენიმე

¹ ჭანტურია ლ., შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბ., 2000, 77.

² ევროპეიზაციასთან დაკავშირებით იხ. სამხარაძე ი., საქართველოს ევროპეიზაცია: ევრო-კავშირში გაწევრიანების ძირითადი სამართლებრივი ასპექტები, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №5, 2015, 39-54.

³ Meißner H., Griechische Wurzeln des europäischen Wertkanons, In: Die kulturelle Eigenart Europas (Herausgeber Buchstab G.), Freiburg, 2010, 24.

პრობლემას. ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია პირადი უფლებების შელახვისთვის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების არსის სწორად გაგება, რაც უნდა დაეფუძნოს მყარ მეთოდოლოგიურ საფუძვლებსა და ნორმის ტელეოლოგიურ განმარტებას.

ასევე, საკითხი აქტუალურია ტექნოლოგიური განვითარების კუთხით ინტერნეტეპოქაში, როდესაც დიდია პირადი უფლებების ხელყოფის საფრთხე. ზემოაღნიშნული საკითხების გარკვევას როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს საქართველოს კანონმდებლობის ევროპეიზაციის პროცესში.

2. ინდივიდუალობის ცნება და მისი გამოვლენის ფორმები კერძო სამართალში

2.1. ინდივიდუალობის ცნება

საქართველოს განხილვა კონტინენტური ევროპის სამართლებრივი კულტურის ნაწილად ქართული სამართლის ევროპეიზაციის პროცესში გარკვეულწილად დიდი გამოწვევაა. ეს უკავშირდება სხვადასხვა ღონისძიების გატარებით საქართველოში ახალი სამართლებრივი კულტურის ჩამოყალიბებას. ამასთან, ქართული სამართლის ევროპეიზაცია განიხილება კულტურული-ისტორიულ პროცესად, რომლის წარმატებით დასრულება რამდენიმე ფაქტორზეა დამოკიდებული. აქ განსაკუთრებულია მჭიდრო თანამშრომლობა ევროპულ უნივერსიტეტებსა თუ მეცნიერ-იურისტებთან.⁴ საქართველომ აიღო რა გეზი ევროპისკენ გერმანიის გზით, სამართლებრივი რეფორმის პროცესში არ დაუტოვებია სამართლის არც ერთი სფერო, რომლის განსავითარებლადაც არ გაება გერმანელ იურისტებთან თანამშრომლობა. ასეთი ურთიერთობის კვალი დაეტყო კერძო სამართალსაც.⁵

ევროპაში დამკვიდრებული წესის გათვალისწინებით, ვინაიდან პიროვნება და ინდივიდუალობა საქართველოშიც გახდა სამართლებრივი დაცვის უპირველესი სიკეთე, მისი უზრუნველყოფის საშუალებები აისახა კიდევ კერძო სამართალში.

ზოგადად, პიროვნება შესწავლილია არა მხოლოდ ფსიქოლოგიის, არამედ ასევე ფილოსოფიისა და საზოგადოებრივი ისტორიის სიბრტყეზე.⁶ თუმცა პიროვნების ცნების განსაზღვრის ნებისმიერი მცდელობა ვერ იქნება სრულყოფილი, ვინაიდან მას საფუძვლად უდევს პიროვნების მიერ თავისუფლად მოქმედების უნარის შესახებ აბსტრაქტული იდეა.⁷

⁴ დაწვრ. იხ. *Chanturia L.*, Die Europäisierung des georgischen Rechts – bloßer Wunsch oder große Herausforderung? In *Rabels Zeitschrift*, Band 74, Heft 1, 2010, 154-181.

⁵ ზოიძე ბ., *ევროპული კერძო სამართლის რეცეფცია საქართველოში*, თბ., 2005, 105.

⁶ *Aleksej N. Leont'ev*, Tätigkeit - Bewusstsein - Persönlichkeit, Band 40, Neu übersetzt von *Hoffmann E.*, Bearbeitet und herausgegeben von G. Rückriem, Berlin, 2012, 141.

⁷ *Westermann H.*, Person und Persönlichkeit als Wert im Zivilrecht, Heft, 47, Wiesbaden, 1957, 17.

პიროვნება შეიძლება ჩაითვალოს ადამიანის სხვადასხვა ნიშნის უნიკალურ კომბინაციად. ეს ნიშან-თვისებები საკუთარი იდენტობის, სულიერების, ინტელექტისა და თავისუფალი ნების გაცნობიერებასთან ერთად ქმნის პიროვნების შინაგან, ორიგინალურ ერთობას.⁸ ამასთან, პიროვნება არის ადამიანი არა მარტო ზოგადი ნიშან-თვისებების, არამედ მისი სოციალური, სულიერი და ფიზიკური თვისებების თავისებურებათა მიხედვითაც. პიროვნებად ყოფნა ნიშნავს თავისუფლებას, გონიერებას, არჩევანს, გადაწყვეტილებას, პასუხისმგებლობას. „ადამიანის“ ცნება გვაროვნული ხასიათისაა და გამოხატავს ადამიანთა მოდგმისთვის დამახასიათებელ საერთო ნიშნებს, ადამიანი კი ინდივიდალ იქცევა განსაკუთრებულობის წყალობით.⁹ ამიტომ ინდივიდუალობა გულისხმობს სხვა სუბიექტებისგან განსხვავებას. უნიკალურია ის, ვინც განსაკუთრებულია, შესაბამისად, ინდივიდუალურია.¹⁰ ის უკავშირდება, ზოგადად, უფლების შინაარსს, ვინაიდან უფლება ძალაუფლების სფეროა, რომელშიც სუბიექტი საკუთარი შეხედულებისა და ნების შესაბამისად მოქმედებს.¹¹ ამიტომ ადამიანის ინდივიდუალობა ბუნებითი, სოციალური, ფიზიკური, ფსიქიკური თუ სხვა მახასიათებლების ერთობლიობაა, რაც ერთ ადამიანს განასხვავებს სხვებისგან. საკუთარი ინდივიდუალობის დაცვა ნიშნავს ადამიანის მისწრაფებას, წარდგეს საზოგადოების წინაშე თვითმყოფადი სახით, განთავისუფლებული მისთვის უცხო ფიზიკური თუ სოციალური ნიშნებისგან, რომლებიც მას ვისიმე ნებით თუ უნებლიეთ მიეწერება.¹²

2.2. ინდივიდუალობის გამოვლენის ფორმები სამოქალაქო სამართალში

დასავლეთის ქვეყნების სამოქალაქო სამართალში სასამართლო პრაქტიკის შედეგად დავროვნული გამოცდილების გათვალისწინებით, სსკ-მა საკანონმდებლო წესით განამტკიცა ბევრ ქვეყანაში (საფრანგეთი, გერმანია) მხოლოდ სამოსამართლო სამართლის შედეგად შექმნილი ინსტიტუტი პირადი არაქონებრივი უფლებების სახით. შესაბამისად, ისინი კანონმდებელმა სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში ასახა კიდევ.¹³ თუმცა დელიქტურ სამართალში გაჩნდა ფუძემდებლური ნორმები, რომლებიც პირადი უფლებების დაცვის განვითარების ფართო შესაძლებლობას იძლევა, სსკ-ის 992-ე და 993-ე მუხლებზე დაყრდნობით. საქართველოში სწორედ ევროპული გამოცდილების გაზიარებით პირადი არაქონებრივი უფლებების ჯერ აღიარება, შემდეგ კი მისი დაცვა სამოქალაქო სამართალში განპირობებული იყო იმის გაცნობიერების აუცი-

⁸ Unseld F., Die Kommerzialisierung personenbezogener Daten, München, 2010, 11-12.

⁹ ცომაია ნ., პიროვნების როლი საზოგადოების განვითარებაში, ჟურნ. „კულტურათაშორისი კომუნიკაციები“, №17, 2012, 173-175.

¹⁰ Peifer K.-N., Individualität im Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2001, 8-9.

¹¹ Stuhlmann Chr., Der zivilrechtliche Persönlichkeitsschutz bei Ehrenverletzung und kommerzieller Vermarktung in Deutschland, Taschenbuch, 2001, 83.

¹² ნინიძე თ., ადამიანის ინდივიდუალობა – საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის დაცვის საგანი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, №4, 1977, 88.

¹³ ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 74.

ლებლობით, რომ ადამიანი არის არა მხოლოდ სიმდიდრის შემქმნელი, არამედ არსება, რომელსაც ღირსება აქვს.¹⁴

უპირველეს ყოვლისა, სსკ-ის პირველ მუხლში გვხვდება ტერმინი „პირადი ურთიერთობები“, ანუ არაქონებრივი ურთიერთობები, რომლებიც, ერთი მხრივ, ქონებრივთანაა დაკავშირებული, მეორე მხრივ, არაა ქონებრივთან დაკავშირებული.¹⁵ „პირადი ურთიერთობების“ შინაარსობრივი ანალოგი ძველი რეჟიმის (საქართველოს სსრ) სამოქალაქო კანონმდებლობაში იყო ტერმინი „პირადი არაქონებრივი ურთიერთობები“. თუმცა, მოცულობის მიხედვით, ეს ცნებები არსებითად არ განსხვავდება ერთმანეთისგან. ამასთან, სამოქალაქო კანონმდებლობაში, გარდა „პირადი ურთიერთობების“ ძველი ანალოგისგან ნაწარმოები ტერმინისა „პირადი არაქონებრივი უფლებები“ (სსკ-ის მე-18 მუხლი), გამოიყენება ახალი ტერმინიც „პირადი უფლება“ (მაგალითად, სსკ-ის მე-19 მუხლი). „არაქონებრივი“ მოვლენას ახასიათებს მასში ქონებრივი ელემენტის არარსებობით, თუმცა თვით ამ მოვლენის შინაარსს არ ასახავს. პირადია უფლებები, რომელთა ობიექტებია როგორც ადამიანისგან გაუყოფადი, ისე სუბიექტისგან ჩამოცილებასა და ობიექტივიზაციას დაქვემდებარებული არამატერიალური სიკეთეები (სახელი, გამოსახულება, პერსონალური მონაცემები და სხვ.). სამოქალაქო კანონმდებლობით დაცულია გაყოფადი პირადი სიკეთეები, ხოლო დარეგულირებულია პირადი ურთიერთობები, რომელთა ობიექტია პირისგან განცალკევებადი არამატერიალური სიკეთე. შესაბამისად, კოდექსში არ ასახულა პირადი არაქონებრივი ურთიერთობების რეგულირებულ და დაცულ ურთიერთობებად კლასიფიკაციის იდეა, რომელსაც ნაწილობრივ იზიარებდა ძველი რეჟიმის იურიდიული დოქტრინა. ამიტომ, სსკ-ის 1-ლი მუხლის თანახმად, დაცულ და რეგულირებულ ურთიერთობებზე კერძოსამართლებრივი ზემოქმედება გადმოცემულია ერთი ტერმინით – „მოწესრიგება“.¹⁶

პირადი არაქონებრივი უფლებები სსკ-ის მე-18 მუხლში სინგულარული პრინციპის დაცვითაა ჩამოთვლილი, ხოლო პიროვნული უფლებები უნივერსალური ხასიათისაა და ამომწურავი არაა.¹⁷ მიზანშეწონილია, ნაცვლად ჩანაცვლებისა, ორივე ტერმინი გამოიყენებოდეს და დამკვიდრდეს ევროპაში აღიარებული ტერმინი „პიროვნული“¹⁸.

¹⁴ ჭანტურია ლ., პირადი არაქონებრივი უფლებები თანამედროვე სამოქალაქო სამართალში, *ქურნ. „სამართალი“*, №11-12, 1997, 30, 24.

¹⁵ ზოიძე ბ., *კერძო სამართლის რეცეფცია საქართველოში*, თბ., 2005, 178.

¹⁶ ნინიძე თ., *სამოქალაქო კოდექსის პირველი მუხლის სტრუქტურა, აკაკი ლაბარტყავას 80 წლისადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში (რედ. ჭანტურია ლ.)*, თბ., 2013, 167-169.

¹⁷ ბიჭია მ., *პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით*, თბ., 2012, 330.

¹⁸ არსებობს მოსაზრება, რომ, ნაცვლად „პირადი უფლების“, უმჯობესია პიროვნულობის გამო-საკ-ვეთად „პიროვნული უფლებების“ გამოყენება. იხ. კერესელიძე დ., *კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები*, თბ., 2009, 132-133.

ინდივიდუალიზაციას ემსახურება პატივი, ღირსება, სახელი, პორტრეტული და ფონოგამოსახლება (ხმა) და სხვა სიკეთეები, რომლებიც ერთმანეთისგან დამოუკიდებელ როლს ასრულებენ ადამიანის ინდივიდუალიზაციაში.¹⁹

2.2.1. ღირსება და პატივი

საქართველოს კონსტიტუცია, რომელიც კერძო სამართლის განვითარებისთვის აუცილებელ ფარგლებს განსაზღვრავს, განიხილება სამოქალაქო სამართლის ღირებულებითი წესრიგის საზომად (სსკ-ის მე-2 მუხლის მე-2 ნაწ.). კონსტიტუციით განსაზღვრული ძირითადი უფლებები კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში მოქმედებს არაპირდაპირ. მათ განეკუთვნება ღირსების, პატივის, პირადი ცხოვრების საიდუმლოების, შემოქმედების თავისუფლებისა და სხვა სიკეთეთა დაცვის უფლებები. ისინი შეიძლება გამოვლინდეს კერძო სამართლის ბუნების განმსაზღვრელ საფუძვლებშიც, როგორებიცაა პიროვნების თავისუფლება და კერძო ავტონომია. ცხადია, ინდივიდის თავისუფლება ზღვარდებულია კანონისმიერი წესებით. ასეთი შეზღუდვის ერთ-ერთი საშუალებაა დელიქტურ სამართალში არსებული აკრძალვები. უზოგადესი ფორმულის მიხედვით, პირი, რომელიც კანონსაწინააღმდეგოდ და ბრალეულად სხვას ზიანს მიაყენებს, ვალდებულია, აუნაზღაუროს მას ზიანი (სსკ-ის 992-ე მუხლი).²⁰ ამდენად, კერძო სუბიექტთა მონაწილეობა სამოქალაქო ურთიერთობებში შეზღუდულია წესებით, რომლებითაც დაუშვებელია უფლების ბოროტად გამოყენება, ანუ იმ მიზნით, რომ სხვას ზიანი მიაყენო.

მართალია, კონსტიტუციური სამართალი პრინციპის სახით განსაზღვრავს ინდივიდუალობას, მაგრამ სამოქალაქო სამართალი კონკრეტულ სამოქალაქოსამართლებრივ ფორმას აძლევს პიროვნულ უფლებათა დაცვას, რათა პირმა სხვადასხვა უფლების მინიჭების გზით თვითონ განახორციელოს ისინი. ძირითადი უფლებები სახელმწიფოს მოქმედებებისგან პირთა თავდაცვითი უფლებებია მაშინ, როცა სამოქალაქო სამართლის მიზანია, მოაწესრიგოს ცალკეულ კერძო პირთა შორის სამართლებრივი ურთიერთობები.²¹ ამდენად, საქართველოს კონსტიტუცია კერძოსამართლებრივ (ჰორიზონტალურ) ურთიერთობებს არეგულირებს არაპირდაპირ კერძო სამართლის ნორმების საშუალებით.²²

ევროპაში უმთავრეს ღირებულებად აღიარებულია ადამიანი, როგორც თვითმყოფადი, თავისუფალი და სხვა ადამიანების თანასწორი სუბიექტი. ადამიანის ღირსების პატივისცემა თითოეული ადამიანის პიროვნული აღიარებაა, რომლის ჩამორთმევა და შეზღუდვა რაიმე საფუძ-

¹⁹ ნინიძე თ., ადამიანის ინდივიდუალობა – საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის დაცვის საგანი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, №4, 1977, 88; ჩიკვაშვილი შ., პასუხისმგებლობა მორალური ზიანისთვის, თბ., 2003, 20.

²⁰ დაწვრ. იხ. ჯანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 82-89.

²¹ Siebrecht I., Der Schutz der Ehre im Zivilrecht, in: JuS, Heft 4, 2001, 337.

²² Phirtskhalashvili A., Schutzpflichten und die horizontale Wirkung von Grundrechten in der Verfassung Georgiens vom 24. August 1995, Berlin, Universitätsverlag Potsdam, 2010, 47, 49-52.

ვლით დაუშვებელია.²³ ეთიკური და ნორმატიული გაგებით, მხოლოდ პატივისცემის მოთხოვნის უფლების ნორმატიული კონსტრუქცია იძლევა საშუალებას, ადამიანები, რომლებსაც, ფაქტობრივად, არათანაბარი პატივი აქვთ, განიხილებოდნენ თანასწორებად.²⁴ თუმცა, სამართლებრივი თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია და დაცვას ექვემდებარება ინდივიდის ის თვითშეფასება, რომელიც ასე თუ ისე ემთხვევა მის საზოგადოებრივ შეფასებას. ამდენად, ინდივიდის სოციალური (გარეგანი) შეფასება უნდა იყოს დაცული სრული მოცულობით, შინაგანი შეფასების დაცვა კი ხდება იმ ხარისხით, რითაც ის ემთხვევა გარეგან შეფასებას, რადგან დაცულია მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც სწორედ ასევე აფასებს ადამიანის თვისებებს (ღირსებას) საზოგადოება.²⁵

სამოქალაქო სამართალი პატივის, როგორც სამართლებრივად დაცული სიკეთის, ზნეობრივ კატეგორიაში მოიაზრებს საზოგადოების დამოკიდებულებას პიროვნების მიმართ, ხოლო ღირსებად განიხილავს პიროვნების მიერ საკუთარი მნიშვნელობის შეფასებას, რომელიც სინამდვილის შესაბამის ფაქტებს უნდა შეესაბამებოდეს.²⁶

2.2.2. სახელი

სახელის უფლება არის აბსოლუტური უფლება. დოგმატური თვალსაზრისით, ის განიხილება როგორც პირად ან არამატერიალურ სიკეთედ, რომელიც შეიძლება ჰქონდეს ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, ასევე, პირთა გაერთიანებას.²⁷

სახელის უფლება, როგორც არაქონებრივი უფლება, არ შედის სამკვიდრო მასაში და მჭიდროდ უკავშირდება პიროვნებას. ამიტომ ის გაუყოფადი²⁸ და გადაუცემადი უფლებაა. თუმცა კომერციულ ურთიერთობებში სამოქალაქო სახელი გარდაიქმნება სავაჭრო სახელად, საწარმოს ქონების ნაწილად და ის შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც არამატერიალური ქონებრივი უფლება. ასეთი ორმაგი (დუალისტური) ბუნებისაა სახელის უფლება.²⁹

სახელის უფლების შინაარსი დიქტომიური ხასიათისაა და მოიცავს უფლებამოსილებას, (ა) ატარებდე სახელს და ყველასგან მოითხოვო მისი აღიარება (პოზიტიური მხარე), (ბ) ასევე,

²³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, 2/2/-389.

²⁴ *Rühl, Ulli F. H.*, Die Semantik der Ehre im Rechtsdiskurs, "Kritische Justiz", Heft 2, 2002, 201-203.

²⁵ *თოდუა მ., ქურდაძე შ., ცალკეული კატეგორიის სამოქალაქო საქმეზე გადაწყვეტილებათა მიღების თავისებურებანი, თბ., 2005, 49.*

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 3 აგვისტოს №ას-1739-1720-2011 გადაწყვეტილება.

²⁷ *Ohrmann Chr.*, Der Schutz der Persönlichkeit in Onlien-Medien, Unter besonderer Berücksichtigung von Weblogs, Meinungsforen und Onlinearchiven, Frankfurt am Main, 2010, 29.

²⁸ *Агарков М. М.*, Право на имя, В Сборник статей по гражданскому и торговому праву, Памяти профессора Гаьриэля Феликсовича Шершеневича, М., 2005, 150.

²⁹ *ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 199-201.*

აეკრძალოს სხვას იმავე სახელის გამოყენება და სახელის აღრევა თავიდან აიცილოს, ვინაიდან „იდენტურობის ინტერესი“ იწევს წინა პლანზე (ნეგატიური ასპექტი).³⁰

ამასთან, მესამე პირებს ეკრძალებათ არა იმავე სახელის გამოყენება, არამედ ზიანის მიყენება უფლებამოსილი პირისთვის ამ სახელის სარგებლობით, რითაც შეიძლება მასზე არასწორი წარმოდგენა შეიქმნას საზოგადოების თვალში. ამიტომ აქ იგულისხმება სახელის მატარებლის ინდივიდუალობაზე თავდასხმის საფრთხე (და არა იმავე სახელის გამოყენება).³¹

ასევე, სახელის დაცვა შეიძლება შეეხო სამ ელემენტს: 1) ფსევდონიმით ან გამოგონილი სახელით სარგებლობას, 2) საზოგადოების სახელსა და 3) ოჯახის წევრის უფლებას სარჩელის წარდგენაზე. ფსევდონიმის ძირითადი მიზანია ნამდვილი სახელის დამალვა. ფსევდონიმით მისი მატარებელი ქმნის განსაკუთრებულ ლიტერატურულ, ხელოვნებისა თუ სამსახიობო ინდივიდუალობას. ისინი განსხვავდებიან გამოყენების სფეროს მიხედვით. სამოქალაქო სახელი ახდენს პიროვნების, როგორც მოქალაქისა და საზოგადოების წევრის, ინდივიდუალიზებას. ის გამოიყენება საზოგადოებრივი და კერძო ცხოვრების სფეროში. პიროვნებას შეიძლება ჰქონდეს მხოლოდ ერთი სამოქალაქო სახელი და რამდენიმე ფსევდონიმი იმის მიხედვით, თუ რამდენ სფეროში მოღვაწეობს. თუმცა ერთსა და იმავე სფეროში შეიძლება პირს ჰქონდეს რამდენიმე ფსევდონიმი, რათა საგაზეთო და საჟურნალო სფეროში ხშირად იყოს ყურადღების ცენტრში. სახელსა და გვარს აქვს პიროვნების ინდივიდუალიზების მიზანი. გვარი ადასტურებს გარკვეული ოჯახისადმი მის კუთვნილებას. რაც შეეხება სარჩელის წარდგენის უფლებას, ის ეკუთვნის სახელის მატარებელს.³²

სახელის დაცვის შესახებ სარჩელის წინაპირობებია: 1) სახელი უნდა ეკუთვნოდეს მოსარჩელეს; 2) მოპასუხემ ეს სახელი უკანონოდ უნდა გამოიყენოს; 3) ამას უნდა მოჰყვეს მოსარჩელის ინტერესების დარღვევა (მატერიალური ან არამატერიალური ზიანი).³³

ამდენად, სახელის განსაკუთრებული ფუნქცია მოიცავს, ძირითადად, სხვა პირთაგან სუბიექტის იდენტიფიცირების ინტერესსა (იდენტიფიკაცია) და ინტერესს, სახელით წარსდგეს, ანუ სხვა პირებისგან სახელით იყო გამიჯნული (ინდივიდუალიზება).³⁴ ამასთან, ცალკე გამოყოფენ სახელის ინდივიდუალობის ფუნქციას, რომელშიც გამოკვეთილია პირის შრომის პროდუქტის (ნაწარმის) განსხვავება სტილის მიხედვით სხვისი პროდუქციისგან.³⁵

³⁰ Heermann P., Verwertung von Persönlichkeitsrechten der Bundesligafußballspieler durch die Bundesligacclubs sowie die Deutsche Fußball Liga GmbH (Seminar zum Sportrecht), 2008, 7, 8; *Агарков М. М.*, Право на имя, В Сборник статей по гражданскому и торговому праву, Памяти профессора Гаьриэля Феликсовича Шершеневича, М., 2005, 147.

³¹ *Агарков М. М.*, Право на имя, В Сборник статей по гражданскому и торговому праву, Памяти профессора Гаьриэля Феликсовича Шершеневича, М., 2005, 148-149.

³² *Агарков М. М.*, Право на имя, В Сборник статей по гражданскому и торговому праву, Памяти профессора Гаьриэля Феликсовича Шершеневича, М., 2005, 154-156, 158.

³³ იქვე, 161.

³⁴ *Peifer K.-N.*, Individualität im Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2001, 168.

³⁵ *ბიჭია მ.*, პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბ., 2012, 149.

2.2.3. გამოსახულება

არაქონებრივი ხასიათისაა პირის უფლებაც, აუკრძალოს მხატვარს იმ სურათის გამოქვეყნება, რომელზეც მისი პორტრეტია გამოსახული.³⁶ საკუთარი გამოსახულების უფლება არის ზოგადი პიროვნული უფლების გამოვლენის ფორმა. ამიტომ გამოსახულის თანხმობის გარეშე გამოქვეყნება განიხილება ზოგად პიროვნულ უფლებაში დაუშვებელ ჩარევად. ამასთან, პირის ზოგადი პიროვნული უფლება ილახება, როცა პირის გამოსახულება იყო პირადი სფეროდან, ასევე, იმ შემთხვევაში, თუ ის საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი გახდება.³⁷

ევროპაში გამოსახულების დაცვის უფლება განიხილება პირად ცხოვრებასთან კავშირში, ვინაიდან აქ არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების დაცვის საფუძველი პირის კერძო სფეროში ჩარევაა. პირის გამოსახულების რეკლამაში არასწორად ასახვა წარმოშობს არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას. თუმცა ეს ვარაუდი ქარწყლდება, როცა გამოსახვისთვის გადახდილია.³⁸ სწორედ ეს იდეა აისახა სსკ-ის მე-18 მუხლის მე-5 ნაწილში, რომლის მიხედვით, პატივისა და ღირსების შელახვას უთანაბრდება პირის გამოსახულების (ფოტოსურათი, კინოფილმი, ვიდეოფილმი) გამოქვეყნება მისი თანხმობის გარეშე. თანხმობა არაა საჭირო, როცა პირის გამოსახულება ქვეყნდება მის საზოგადოებრივ აღიარებასთან, დაკავებულ თანამდებობასთან, მართლმსაჯულების ან პოლიციის მოთხოვნებთან დაკავშირებით. ამასთან, ბრალეული ხელყოფისას შეიძლება მატერიალური ზიანის ანაზღაურება. სამოქალაქო კოდექსის მნიშვნელოვანი სიახლეა არაქონებრივი ზიანისთვის მატერიალური ანაზღაურების პრინციპის შემოღება. ბრალეული შელახვისას პირს წარმოეშობა არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებაც (სსკ-ის მე-18 მუხლის მე-6 ნაწილი). თუმცა კომერციული მიზნით სურათის გამოქვეყნება ყოველთვის საჭიროებს პირის თანხმობას, რომლის ფორმა შეიძლება იყოს სხვადასხვა. მაგალითად, თუ სურათის გადაღებისთვის მოდელს აძლევენ გასამრჯელოს, თანხმობა არაა საჭირო, ვინაიდან ეს ითვლება თანხმობად.³⁹ აქ არაქონებრივი სიკეთე (პირის გარეგნობა) და მისი ქონებრივი სიკეთე (პოზირებისთვის გაწეული შრომა) იქცა ხელშეკრულების საგნად.⁴⁰

საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია ტექნიკური განვითარების ფონზე,⁴¹ ვინაიდან დღესდღეობით უპრობლემოდ შეიძლება ადამიანის გამოსახულების ასახვა ნებისმიერი ტექნიკური საშუალებით. თუ ფოტომონტაჟით ხდება პიროვნების სახის ფალსიფიცირება, პირს შეუძლია, არამატე-

³⁶ ნინიძე თ., *მორალური ზიანის პრობლემა სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „საბჭოთა სამართალი“, №2, 1978, 51.

³⁷ Hühne T., Persönlichkeits und Medienrecht, Gezieltes Fotografieren einer Person - Verletzung des Rechts am eigene Bildnis, In: „Zeitschrift für Informationsrecht“ (ZIR), Heft3, 2013, 207-208.

³⁸ Bartnik M., Der Bildnisschutz im deutschen und französischen Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2004, 259-260.

³⁹ ჭანტურია ლ., *პირადი არაქონებრივი უფლებები თანამედროვე სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „სამართალი“, №11-12, 1997, 30, 28.

⁴⁰ ნინიძე თ., *მორალური ზიანის პრობლემა სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „საბჭოთა სამართალი“, №2, 1978, 51.

⁴¹ Hühne T., Persönlichkeits und Medienrecht, Gezieltes Fotografieren einer Person - Verletzung des Rechts am eigene Bildnis, In: „Zeitschrift für Informationsrecht“ (ZIR), Heft3, 2013, 207-208.

რიალური ზიანის ანაზღაურება მოითხოვოს. ამიტომ უნდა გაიმიჯნოს ორი შემთხვევა: ა) ხომ არ ეხება საქმე გარეგნული სახის იმიტაციას ტყუპისცალის დახმარებით, ბ) ან ასახავს თუ არა ეს გამო-სახულება პირის პორტრეტს.⁴² ამდენად, პირადი გამოსახულების დაცვა დგას სახელის უფლების გვერდით და უნდა განიხილებოდეს როგორც ინდივიდუალობის, ისე პირადი საიდუმლოების დაც-ვის ერთ-ერთ იურიდიულ გარანტიად.⁴³

2.2.4. ხმა

გამოსახულების უფლებასთან არის გათანაბრებული საკუთარი ხმის უფლებაც.⁴⁴ როგორც გა-მოსახულების, ისე ფონოგრამის დაცვის უფლება უნდა განიხილებოდეს, ერთი მხრივ, პირის ინ-დივიდუალიზაციის დაცვის ერთ-ერთ საშუალებად, ხოლო, მეორე მხრივ, პირადი საიდუმლოების დაცვის უფლების ერთ-ერთ სამართლებრივ გარანტიად. ხმის უკანონოდ ფიქსირებას შეიძლება მოჰ-ყვეს ინდივიდუალობაზე პირის უფლების დარღვევა, ერთი პირის საუბარი ან შესრულება (სიმღე-რა) სხვას მიეწეროს, რაც უნდა იყოს თავიდან აცილებული განსაკუთრებით რადიოგადაცემების, ფილმების სინქრონიზაციისას.⁴⁵

ხმა, მსგავსად გამოსახულებისა, არის ბუნებრივი სიკეთე, რომელიც პიროვნებასთან არის დაკავშირებული ხანგრძლივი ვადით და ვითარდება. თუმცა ის ინფორმაციის მატარებელი ნაკ-ლებად ხდება, განსხვავებით სურათისგან (გამოსახულება). გამოსახულებას შესწევს უნარი, ასო-ციაციურად ვიზუალური კომუნიკაციის შედეგად გადასცეს ინფორმაცია. ძირითადად, ხმის დაცვისას საქმე ეხება დაცვის სამ სფეროს: ა) ორიგინალობის, ბ) კონფიდენციალურობისა და გ) გამოხატული (გამოთქმული) ნების დაცვას.⁴⁶

ხმის დაცვის უფლება განიხილება განსაკუთრებულ (სპეციალურ) პიროვნულ უფლებად, რომლის გამოყენებისა და განკარგვის უფლება აქვს უფლებამოსილ პირს. ხმა, თავის მხრივ, ასე-ვე, არის საკმარისი პიროვნების იდენტიფიცირებისთვის.⁴⁷

ამასთან, ფონოგრამის დაცვის უფლების დროს დასადგენია, რამდენად მნიშვნელოვანია საჯაროდ და არასაჯაროდ წარმოთქმული სიტყვის გამიჯვნა. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ორი-

⁴² Bartnik M., Der Bildnisschutz im deutschen und französischen Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2004, 259-260, 58.

⁴³ ნინიძე თ., პირადი საიდუმლოების დაცვის სამოქალაქო-სამართლებრივი გარანტიები, *ქურნ. „საბჭოთა სამართალი“*, № 1, 1977, 24.

⁴⁴ ჭანტურია ლ., პირადი არაქონებრივი უფლებები თანამედროვე სამოქალაქო სამართალში, *ქურნ. „სამართალი“*, №11-12, 1997, 28.

⁴⁵ ნინიძე თ., ადამიანის ინდივიდუალობა – საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის დაცვის საგანი, *საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, ეკონომიკისა და სამართლის სერია*, №4, 1977, 94.

⁴⁶ Peifer K.-N., Individualität im Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2001, 162.

⁴⁷ Werthwein S., Das Persönlichkeitsrecht im Privatrecht der VR China, Berlin, 2009, 95.

ვე შემთხვევაში სიტყვა შეიძლება იყოს ნაკლებად მოფიქრებული ან არაგულწრფელი, რაც განისაზღვრება პირის შინაგანი დამოკიდებულებით. ასევე, თუ ჩაიწერეს პირის სიტყვა და გაავრცელეს მისი თანხმობის გარეშე, ამან შეიძლება უარყოფითი გავლენა მოახდინოს მის პატივსა და ღირსებაზე. დაუშვებელია მალული მიკროფონების გამოყენება, თუ ხმის ჩაწერა გარკვეულ საჯარო (სახელმწიფოებრივ) ან სამეცნიერო მიზანს არ ისახავს.⁴⁸

2.2.5. პერსონალური მონაცემები

პერსონალურ მონაცემად განიხილება ისეთი ინფორმაცია, რომელსაც აქვს პირის იდენტიფიცირების შესაძლებლობა. ამასთან, ხშირად პერსონალურ მონაცემებს განიხილავენ საკუთრების უფლების განვრცობად პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის კონტექსტში. ამ გაგებით, პერსონალური მონაცემი აღიქმება მონაცემთა სუბიექტის საკუთრებად, რადგანაც პირს უფლება აქვს, სხვისგან მოითხოვოს ჩაურევლობა თავის პირად ცხოვრებაში.⁴⁹ შესაბამისად, აქ პერსონალური მონაცემები განიხილება კომერციალიზების ობიექტად⁵⁰, რომლის გამოცალკევება პროვნებისგან შეიძლება.

პერსონალური მონაცემები განიხილება პირების იდენტიფიცირების საშუალებად. ამ მონაცემების მფლობელს აქვს უფლებამოსილება, თვითონ გადაწყვიტოს, დაიშვება თუ არა სხვებისთვის მათი გადაცემა.⁵¹ პერსონალურ მონაცემთა წრეში შეიძლება შევიდეს: პირის ანგარიში ბანკში, ჯანმრთელობის მონაცემები, გენეტიკური კოდი, პერსონალთან დაკავშირებული ცნობები, მაღაზიაში სტუმრობის ჩვევები და „სექსუალური ინტერესები“.⁵² ამასთან, აქ საქმე ეხება პირის შინაგან პიროვნულ სფეროს, რომელშიც თითოეული პირი საკუთარ ინდივიდუალობას ავითარებს და იცავს პერსონალურ ინფორმაციას კომერციული ან მსგავსი გამოყენების, გავრცელებისა თუ გამოქვეყნების ფორმით ჩარევებისგან. ამ პროცესში ხშირია კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის კონფლიქტი. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევებში, კერძო სფეროში ჩარევა შეიძლება საჯარო ინტერესის დაცვით იყოს გამართლებული.⁵³

2009 წლამდე საქართველოს კონსტიტუცია და ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი იცავდა პერსონალურ მონაცემებს. თუმცა აუცილებელი იყო კერძოსამართლებრივი ნორმებითაც პერსონალური მონაცემების დაცვა, მით უმეტეს, საქართველოს კონსტიტუცია ითვალისწინებდა კი-

⁴⁸ ნინიძე თ., ადამიანის ინდივიდუალობა – საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის დაცვის საგანი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, №4, 1977, 94-95.

⁴⁹ Prins C., When personal data, behavior and virtual identities become a commodity: Would a property rights approach matter? SCRIPT-ed, Vol. 3, Issue 4, 2006, 278.

⁵⁰ Unseld F., Die Kommerzialisierung personenbezogener Daten, München, 2010, 11-14.

⁵¹ Schemitsch M., Identitätsdaten als Persönlichkeitsgüter (Dissertation), Darmstadt, 2004, 125.

⁵² ბიჭია მ., პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბ., 2012, 167.

⁵³ Amelung U., Der Schutz der Privatheit im Zivilrecht, Schadenersatz und Gewinnabschöpfung bei Verletzung des Rechts auf Selbstbestimmung über personenbezogene Informationen im deutschen, englischen und US-amerikanischen Recht, Tübingen, 2002, 19.

დეც მას. ამდენად, დამატა სსკ-ის მე-18¹ მუხლი, რომელიც შეეხება პერსონალური მონაცემების მიღების შესაძლებლობას.⁵⁴

საქართველოს კერძო სამართალში დღეს ეს ხარვეზი შეივსო – სსკ-ში მე-18¹ მუხლის დამატებით პერსონალური მონაცემების დაცვა კერძოსამართლებრივ ფარგლებშიც მოექცა და საერთაშორისო მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოვიდა. ამით კი საქართველოს კანონმდებლობა საერთაშორისო ჰარმონიზაციას დაექვემდებარა და გამოიკვეთა, რომ კერძო ცხოვრების ეს ნაწილიც მოექცა სამართლებრივი რეგულირების ფარგლებში.⁵⁵ სახელდობრ, 2008 წელს განხორციელებული ცვლილების თანახმად, სსკ-ს დამატა მე-18¹ მუხლი, რომელიც შეეხება პერსონალური მონაცემების მიღების შესაძლებლობას.⁵⁶ ეს აუცილებელი იყო ვაკუუმის შესავსებად. კანონით პირს მიენიჭა უფლება, გაეცნოს მასზე არსებულ პერსონალურ მონაცემებსა და იმ ჩანაწერებს, რომლებიც უკავშირდება მის ქონებრივ მდგომარეობას ან სხვა კერძო საკითხს, და მიიღოს ამ მონაცემების ასლები (სსკ-ის მე-18¹ მუხლის 1-ლი ნაწილი). სსკ-ის მე-18¹ მუხლის მე-3 ნაწილის მიხედვით, პირს ევალება, წერილობითი თხოვნის საფუძველზე სხვას გადასცეს მასთან დაცული პერსონალური მონაცემები და ჩანაწერები, თუ ის წარუდგენს იმ პირის წერილობით თანხმობას, რომლის პერსონალური მონაცემებიც არის შესაბამისი ინფორმაცია. ამ შემთხვევაში პირმა უნდა დაიცვას ამ მონაცემების, ინფორმაციის საიდუმლოება.

თუმცა სამოქალაქო კოდექსში არაა მითითება პერსონალური მონაცემების გაცემისა თუ გაუცემლობის იურიდიულ შედეგებზე. ამაზე გამოითქვა იურიდიულ ლიტერატურაში მოსაზრება, რომ ეს საკითხი უნდა მოწესრიგდეს ადმინისტრაციული სამართლის მსგავსად მკაცრად განსაზღვრული ჩარჩოების დაცვით. შესაბამისად, თუ პერსონალური მონაცემების გაცემამ ან გაუცემლობამ გამოიწვია როგორც ქონებრივი, ისე არაქონებრივი ზიანი, აღნიშნული უნდა ანაზღაურდეს.⁵⁷

ამდენად, ზემოთ მოყვანილი ღირებულებების უზრუნველყოფით ევროპაში ადამიანის ინდივიდუალობა მიიჩნევა უზენაეს ღირებულებად. საქართველოც ცდილობს, ეს გამოცდილება გაითვალისწინოს და გამოკვეთოს პიროვნების განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

3. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება

3.1. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების ზოგადი საფუძვლები

⁵⁴ მონიავა პ. (თ.), *პერსონალური მონაცემების მიღების უფლება სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „ცხოვრება და კანონი“, №2 (6), 2009, 17.

⁵⁵ განმარტებითი ბარათი „სსკ-ში დამატების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2008 წლის 14 მარტის №5919-1-ს კანონზე.

⁵⁶ მონიავა პ. (თ.), *პერსონალური მონაცემების მიღების უფლება სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „ცხოვრება და კანონი“, №2 (6), 2009, 17.

⁵⁷ ჯორბენაძე ს., *სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი*, გვერ.გვ. 08.10.2015, მუხ. 181, ველი 18-19.

ევროპაში პიროვნება აღიარეს უზენაეს ღირებულებად და მისი დაცვის მექანიზმად დააწესეს არაქონებრივი ზიანის მატერიალური ფორმით ანაზღაურების პრინციპი, რომელიც აისახა სსკ-შიც. სახელდობრ, სსკ-ის მე-18 მუხლის მე-6 ნაწილის თანახმად, პირადი სიკეთეების ბრალეული ხელყოფისას უფლებამოსილ პირს მიენიჭა უფლება, მოითხოვოს არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურებაც.⁵⁸ ვინაიდან არამატერიალური ზიანის ცნების წარმოდგენა რთულია, ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები მას განმარტავენ ზოგად ჭრილში, როგორც ქონებრივი ზიანის საპირისპირო მოვლენას და არამატერიალურ ზიანად განიხილავენ ისეთ ზიანს, რომლის გამოთვლაც უშუალოდ ფულით შეუძლებელია.⁵⁹ თუმცა აქვე შეიძლება დაზუსტდეს, რომ არაქონებრივი ზიანი არის „ფიზიკური ან სულიერი ტკივილი“. ამ შემთხვევაში ხელმყოფის მოქმედება უნდა აისახოს დაზარალებულის ცნობიერებაზე და გამოიწვიოს გარკვეული ფსიქიკური რეაქცია. ესაა ნეგატიური განცდები ან შეგრძნებები.⁶⁰

მიყენებული ტანჯვისთვის ფულადი კომპენსაციის დროს გამოიყენება პასუხისმგებლობის ზოგადი საფუძვლები (ზიანი, მართლწინააღმდეგობა, მიზეზშედეგობრივი კავშირი, ბრალი, სსკ-ის 992-ე მუხლი).⁶¹ ბრალი, თავის მხრივ, შეიძლება გამოიხატოს განზრახვასა თუ გაუფრთხილებლობაში.⁶² თუმცა, უმეტესწილად, ინდივიდუალობის შელახვა, მაგალითად, პირის გამოსახულების გამოქვეყნება და მის პიროვნულ სფეროში დაუშვებელი ხელყოფა ხდება განზრახვით.⁶³

არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა შეიძლება როგორც ზიანის ანაზღაურების სხვა მოთხოვნასთან ერთად, ისე დამოუკიდებლადაც. არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების შესახებ საქმეზე მოსარჩელე არის პირი, რომელიც ზნეობრივ და ფიზიკურ ტანჯვას განიცდის. შესაბამისად, მოპასუხეა ის, ვისი მოქმედებითაც (ან უმოქმედობითაც) ადგება მოსარჩელეს ზნეობრივი ან ფიზიკური ტანჯვა.⁶⁴

ამ შემთხვევაში მოსარჩელეს აკისრია მტკიცების ტვირთი. მან უნდა დაამტკიცოს: ა) კონკრეტული პირის მიერ ზიანის მიყენება; ბ) ზნეობრივი და ფიზიკური ტანჯვის ხარისხი და რაში გამოიხატა ის; გ) მიზეზშედეგობრივი კავშირი მართლსაწინააღმდეგო ქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის; დ) ზიანის ანაზღაურების ოდენობა. ამასთან, მტკიცების საგანში შედის შემდეგი იურიდიული ფაქტები: 1) მოპასუხის ქმედებით მიაღდა თუ არა ზნეობრივი ან ფიზიკური ტანჯვა მოსარჩელეს, რაში გამოიხატა ეს მოქმედებები და როდისაა ზიანი მიყენებული; 2) მოსარჩე-

⁵⁸ ჭანტურია ლ., პირადი არაქონებრივი უფლებები თანამედროვე სამოქალაქო სამართალში, ჟურნ. „სამართალი“, №11-12, 1997, 30.

⁵⁹ Wurmnest W., Grundzüge eines europäischen Haftungsrechts: eine rechtsvergleichende Untersuchung des Gemeinschaftsrechts, Tübingen, 2003, 287.

⁶⁰ Эрделевский А., Компенсация морального вреда: анализ и комментарий законодательства и судебной практики, 3-е издание, исправленное и дополненное, М., 2007, 1.

⁶¹ იქვე, 57.

⁶² Fuchs M., Deliktsrecht, 4-te Auflage, Heidelberg, 2003, 79.

⁶³ Hühne T., Persönlichkeits und Medienrecht, Gezieltes Fotografieren einer Person - Verletzung des Rechts am eigene Bildnis, In: Zeitschrift für Informationsrecht (ZIR), Heft3, 2013, 208.

⁶⁴ იხ. თოდუა მ., ქურდაძე შ., ცალკეული კატეგორიის სამოქალაქო საქმეზე გადაწყვეტილებათა მიღების თავისებურებანი, თბ., 2005, 70.

ლის რომელი პირადი უფლება შეილახა; 3) რით გამოვლინდა მოსარჩელის ზნეობრივი ან ფიზიკური ტანჯვა; 4) ზიანის მიმყენებლის ბრალის ხარისხი (როდესაც ის უნდა იყოს გათვალისწინებული); 5) კომპენსაციის ოდენობა.⁶⁵

3.2. სსკ-ის 413-ე მუხლის ტელეოლოგიური რედუქცია⁶⁶

სსკ-ის 413-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, არაქონებრივი ზიანისთვის ფულადი ანაზღაურება შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ კანონით ზუსტად განსაზღვრულ შემთხვევებში გონივრული და სამართლიანი ანაზღაურების სახით. ამდენად, ამ კანონის მიზანია, შეამციროს, შეზღუდოს ამ ნორმით განსაზღვრული შედეგის დაუსაბუთებელი გაფართოება, რაც სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილურობისა და წესრიგის უზრუნველყოფითაა ნაკარნახევი.⁶⁷ შესაბამისად, თუ ნორმაში აღნიშნულია მხოლოდ „ზიანის ანაზღაურების“, და არა უშუალოდ არაქონებრივი ზიანის კომპენსირების, შესაძლებლობის შესახებ, იგულისხმება, რომ უნდა ანაზღაურდეს ქონებრივი ზიანი.⁶⁸

ამდენად, კანონმდებლობა იძლევა მხოლოდ მნიშვნელოვანი სამართლებრივი სიკეთის (პატივი, ღირსება, საქმიანი რეპუტაცია, ჯანმრთელობა, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა და სხვ.) ხელყოფისა და მნიშვნელოვანი (მძიმე) არაქონებრივი ზიანის არსებობის დროს მისი ანაზღაურების შესაძლებლობას. ამით, ფაქტობრივად, კანონმდებელმა გამიჯნა არსებითი და არაარსებითი ზიანი; არაქონებრივი ზიანი ანაზღაურდება, თუ ზიანი სამართლებრივად მნიშვნელოვანი და ანგარიშგასაწევია, ვინაიდან არაქონებრივი ზიანის არსებობის დადასტურება და ზიანის ღირებულების ზუსტად განსაზღვრა არის რთული.⁶⁹

ეს ნორმა იმპერატიული ხასიათისაა, ვინაიდან არამატერიალური ზიანის ანაზღაურება შეიძლება მხოლოდ კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში. ამასთან, სსკ-ის 413-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, სხეულის ან ჯანმრთელობის ხელყოფისთვის დაზარალებულს შეუძლია არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება მოითხოვოს. მიყენებული არამატერიალური ზიანისთვის ფულადი ანაზღაურების დროს უნდა არსებობდეს არაქონებრივი ზიანი, მართლწინააღმდეგობა, მიზეზშედეგობრივი კავშირი და ბრალი ერთდროულად. ასევე, შეიძლება რეალურად მართლაც დადგეს არამატერიალური ზიანი, მაგრამ თუ კანონით არაა მისი ანაზღაურება გათვალისწინებული, ის არ ანაზღაურდება.⁷⁰ თუ წმინდა ფსიქოლოგიური ტკივილი ან ტანჯვა, რომელიც არაა სხეულის ან ჯანმრთელობის ხელყოფის პირდაპირი შედეგი, არ ანაზღა-

⁶⁵ იქვე, 74-75.

⁶⁶ ტელეოლოგიური რედუქციის თაობაზე იხ. *Beaucamp G., Treder L., Methoden und Technik der Rechtsanwendung*, 2., neu bearbeitete Auflage, Hamburg, 2011, 78-79.

⁶⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 იანვარიის №ას-1156-1176-2011 გადაწყვეტილება.

⁶⁸ *ცისკაძე მ., სხეულის დაზიანებისთვის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების პრობლემა საქართველოს კანონმდებლობაში, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №2, 2008, 17.*

⁶⁹ *დოლონაძე ლ., მორალური ზიანის ანაზღაურება (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 2010, 174-175, 181.*

⁷⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 1 მაისის №ას-113-108-2014 გადაწყვეტილება.

ურდება. ზიანი ანაზღაურდება მხოლოდ მაშინ, როცა პირმა მიიღო ისეთი სიმძიმის შოკი, რომ ის იწვევს სხეულის დაზიანებას.⁷¹ არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების დროს „დაზარალებული“ არის უშუალო მსხვერპლი და არა მისი ოჯახის წევრი. თუმცა მოქმედი კანონმდებლობა გამორიცხავს არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურებას სიცოცხლის ხელყოფისას,⁷² ვინაიდან გარდაცვალების დროს არამატერიალური ზიანის ფულადი კომპენსაციით გარდაცვლილის დაკმაყოფილების ფუნქცია ვერ სრულდება.⁷³

3.3. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ევროპაში

3.3.1. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება გერმანიაში

საქართველომ აიღო გეზი რა ევროპისკენ გერმანიის გზით⁷⁴, მიზანშეწონილია, მოკლედ იყოს განხილული გერმანიაში დამკვიდრებული წესი არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების შესახებ.

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსში (შემდგომში – გსკ) იყო 847-ე მუხლი, რომელიც ეხებოდა სხეულის ან ჯანმრთელობის ხელყოფისას არაქონებრივი ზიანის ფულად კომპენსაციას. 2002 წელს განხორციელებული ცვლილებების თანახმად, ამოიღეს 847-ე მუხლი, რომელიც თითქმის მთლიანად განთავსდა გსკ-ის 253-ე მუხლის ერთ-ერთ ნაწილში. გსკ-ის 253-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით განისაზღვრა, რომ არაქონებრივი ზიანი ექვემდებარება ფულადი ფორმით ანაზღაურებას კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილში ჩამოთვლილი სიკეთების ხელყოფითაც დაწესდა არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობა.⁷⁵ ამასთან, დაემატა სექსუალური თვითგამორკვევის შელახვისთვის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება. თუ გსკ-ის 847-ე მუხლი ეხებოდა მხოლოდ ქალისთვის ზიანის მიყენებას, ამჟამად 253-ე მუხლმა მოიცვა სექსუალური თვითგამორკვევის ხელყოფის ყველა შემთხვევა, მიუხედავად მისი სქესისა. ამასთან, არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება დაიშვება ნებისმიერი არაქონებრივი სიკეთის, მათ შორის ზოგადი პიროვნული უფლების, ხელყოფისას და არა მხოლოდ 253-ე მუხლის მე-2 ნაწილში მითითებული პირადი სიკეთეების შელახვისას.⁷⁶ განხორციელებული ცვლილებების თანახმად, არამატერიალური ზიანის კომპენსირების გამოყენება შესაძლებელი გახდა ბრალეულად ზიანის მიყენების დროსაც, როცა დაზარალებული და ხელმყოფი არ იმყოფებოდ-

⁷¹ Spindler G., Reckers O., Tort Law In Germany, The Netherlands, 2011, 133, ve I i 239.

⁷² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 1 მაისის №ას-113-108-2014 გადაწყვეტილება.

⁷³ კროპკოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი – სასწავლო კომენტარი, ზ. ჭეჭელაშვილისა და თ. დარჯანიას თარგმანი, თბ., 2014, 636.

⁷⁴ ზოიძე ბ., ევროპული კერძო სამართლის რეცეფცია საქართველოში, თბ., 2005, 105.

⁷⁵ BGB, § 253.

⁷⁶ Эрделевский А., Компенсация морального вреда: анализ и комментарий законодательства и судебной практики, 3-е издание, исправленное и дополненное, М., 2007, 59, 61; Müller S., Überkompensatorische Schmerzensgeldbemessung? Ein Beitrag zu den Grundlagen des 253 Abs. 2 BGB n. F., Berliner Reihe - Versicherungswissenschaft in Berlin, Band 29, Berlin, 2007, 9.

ნენ ერთმანეთთან სახელშეკრულებო ურთიერთობაში, ასევე, თუ ზიანი მომეტებული საფრთხის წყარომ გამოიწვია. ამდენად, ცვლილების მიზანი იყო არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შემთხვევების გაფართოება და შეძლებისდაგვარად საკითხის ამომწურავად დარეგულირება.⁷⁷

ზოგადი პიროვნული უფლების ფორმირებით უზრუნველყოფილია პიროვნული უფლებების ადეკვატური დაცვა. ამიტომ არ არის აუცილებელი თითოეული შესაძლო პიროვნული უფლების სამოქალაქოსამართლებრივი მოწესრიგება.⁷⁸ ამ შემთხვევაში გსკ-ის 253-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ქმნის არა ცალკე მდგომ მოთხოვნის საფუძველს, არამედ წინაპირობად ითვალისწინებს მოვალის მიერ ზიანის ანაზღაურების კანონისმიერ ვალდებულებას, როგორცაა, მაგალითად, გსკ-ის 823-ე მუხლი.⁷⁹ გერმანიის სასამართლო პრაქტიკიდან ირკვევა, რომ უმნიშვნელო არაქონებრივი ზიანი არ ანაზღაურდება.⁸⁰

3.3.2. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება საფრანგეთში

საფრანგეთის კანონმდებლობაში არამატერიალური ზიანი არაა გამოყოფილი ზიანის სახედ. შესაბამისად, არაქონებრივი ზიანის მიყენებისას პასუხისმგებლობის საფუძველები, ფაქტობრივად, ემთხვევა ზიანის შემთხვევაში პასუხისმგებლობის ზოგად წინაპირობებს.⁸¹

ამასთან, ვინაიდან არამატერიალური ზიანი სასამართლო პრაქტიკიდან ნაწარმოები მოვლენაა, კომპენსაციის ოდენობის განსაზღვრისას სასამართლოები მიმართავენ ადრე გამოტანილ გადაწყვეტილებებს. ამით საფრანგეთის სასამართლო პრაქტიკა დაემსგავსა გერმანიის სასამართლო პრაქტიკას. როგორც საფრანგეთის კანონმდებლობა, ისე სასამართლო პრაქტიკა არ ზღუდავს პირად არაქონებრივ უფლებებსა და სიკეთეებს რაიმე განსაზღვრული ჩამონათვალით. აქ დაშვებულია არაქონებრივი ზიანის კომპენსირება ძალიან ბევრ შემთხვევაში, რაც ობიექტურად ზრდის ამ სიკეთეების სამართლებრივ დაცვას.⁸² შესაბამისად, საფრანგეთში (ასევე, ინგლისში) გაცილებით შეუზღუდავ (ფართო) ხასიათს ატარებს არამატერიალური ზიანის ანაზღაურება, ვიდრე ეს გერმანიაშია.⁸³

⁷⁷ დოლონაძე ლ., *მორალური ზიანის ანაზღაურება (სადოქტორო დისერტაცია)*, თბ., 2010, 22; ბარაბაძე ნ., *მორალური ზიანი და მისი ანაზღაურების პრობლემა*, თბ., 2012, 32-33.

⁷⁸ კერესელიძე დ., *კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები*, თბ., 2009, 138.

⁷⁹ BGB § 823.

⁸⁰ კროპპოლერი ი., *გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი – სასწავლო კომენტარი*, ზ. ჭეჭელაშვილისა და თ. დარჯანიას თარგმანი, თბ., 2014, 135-136.

⁸¹ ბარაბაძე ნ., *მორალური ზიანი და მისი ანაზღაურების პრობლემა*, თბ., 2012, 40.

⁸² Honore A. M., Causation and Remoteness of Damage. In International Encyclopedia of Comparative Law, Vol. XI, Ch. 7. The Hague: M. Nijhoff, 1971, 108, ციტ.: ბარაბაძე ნ., *მორალური ზიანი და მისი ანაზღაურების პრობლემა*, თბ., 2012, 41.

⁸³ Wurmnest W., Grundzüge eines europäischen Haftungsrechts: eine rechtsvergleichende Untersuchung des Gemeinschaftsrechts, Tübingen, 2003, 288.

3.3.3. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მიხედვით

3.3.3.1. კონვენციის მე-8 მუხლის მიზანი

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი შეიცავს პირადი ცხოვრების ფართო კონცეფციას, რომლის ამომწურავად განსაზღვრა შეუძლებელია. ის მოიცავს სფეროებს, რომლებშიც ყველას შეუძლია თავისუფლად განვითარება (პიროვნების განვითარების უფლება) და საკუთარი განზრახვების შესრულება. შესაბამისად, პირადი ცხოვრება მოიცავს უფლებას, დაამყაროს და განავითაროს სხვებთან ურთიერთობები.⁸⁴

ამდენად, სახელმწიფოს ეკისრება როგორც ნეგატიური ვალდებულება, არ ჩაერიოს თვითნებურად პირის საოჯახო და პირად ცხოვრებაში, ისევე პოზიტიურად მოქმედების ვალდებულება, პატივი სცეს ნორმით გათვალისწინებულ პიროვნულ ინტერესთა ფართო სპექტრს. შესაბამისად, კონვენცია სახელმწიფოს ავალებს, მიიღოს ზომები, რათა უზრუნველყოს კონვენციის მე-8 მუხლით განსაზღვრული უფლებები. ამიტომაც კონვენციით სახელმწიფომ უნდა დაიცვას პირი სხვა კერძო პირთა (სუბიექტთა) მოქმედებისგან, რამაც შეიძლება, ამ უფლებებით ეფექტიან სარგებლობას ხელი შეუშალოს.⁸⁵

ადამიანის უფლებათა ევროსასამართლოს პრაქტიკიდან ნათლად ჩანს, რომ რეპუტაცია პირადი სფეროს შემადგენელი ნაწილია, ვინაიდან ინდივიდის მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულება განიხილება თვით ამ პირის თვითმყოფადობისა და ფსიქოლოგიური ხელშეუხებლობის ელემენტად.⁸⁶ ამასთან, მართალია, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაში პირდაპირ არაა მითითება ღირსების, სახელის, გამოსახულების თუ ზოგადი ინდივიდუალობის დაცვის შესახებ, თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ ისინი ფიზიკური და მორალური ხელშეუხებლობის, ინფორმაციისა და პირადობის უზრუნველყოფასთან ერთად უნდა მოიაზრებოდეს პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლებაში.⁸⁷

⁸⁴ *Kilkelly U.*, *The Right to Respect for Private and Family Life, A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Germany, 2003, 10-11; კილკელი უ., *პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის განხორციელება (გზამკვლევი), თარგმნეს და წინასიტყვაობა დაურთეს ლ. ჭელიძემ, ბ. ბოხაშვილმა, თ. მამუკელაშვილმა, თბ., 2005, 14, 9.*

⁸⁵ *Kilkelly U.*, *The Right to Respect for Private and Family Life, A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Germany, 2003, 20-21; *Kroon v. Netherlands [1994] ECHR*, 31; *Gurgenidze v. Georgia [2006] ECHR*, 37.

⁸⁶ *Pfeifer v. Austria, [2007] ECHR*, 33.

⁸⁷ ფიზიკური და მორალური ხელშეუხებლობის შესახებ იხ. *Kilkelly U.*, *The Right to Respect for Private and Family Life, A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Germany, 2003, 14-15, 42; კილკელი უ., *პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის განხორციელება (გზამკვლევი), თარგმნა და წინასიტყვაობა დაურთო ლ. ჭელიძემ, ბ. ბოხაშვილმა, თ. მამუკელაშვილმა, თბ., 2005, 25-27, 58.*

3.3.3.2. არაქონებრივი ზიანის კლასიფიკაცია და ანაზღაურება

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ახდენს არამატერიალური ზიანის შემთხვევათა კლასიფიკაციას. აქ გამოიყოფა არაქონებრივი ზიანის შემდეგი შემთხვევები: სხეულებრივი დაზიანება, ფსიქიკური ზიანი, პატივის ხელმყოფი გამოთქმა და დაკარგული შანსი (წარმატება). ამასთან, ევროპული სასამართლო იძლევა სამართლიანი კომპენსაციის მიღების შესაძლებლობას ხანგრძლივი სამართალწარმოების შემდეგ. ევროპული კავშირის სამართალი არამატერიალური ზიანის სისტემატიზაციასთან დაკავშირებით ორიენტირებულია ინგლისურ და ფრანგულ სამართალზე.⁸⁸

გერმანული სამართალი ფსიქიკური ზემოქმედებისას არამატერიალური ზიანის ანაზღაურებისთვის მოითხოვს მკვეთრად მძიმე დარღვევის არსებობას, ხოლო ინგლისურ და ფრანგულ სამართალში საკმარისია მცირე მნიშვნელობის ზიანის დამტკიცება. ეს ადასტურებს დაცვის უმაღლეს სტანდარტს, რომელსაც ასრულებს ევროკავშირის სამართალი სახელმწიფოს მოქმედებისგან ინდივიდის დასაცავად.⁸⁹

3.3.3.3. კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის კონფლიქტი

გარკვეულ შემთხვევებში კერძო ინტერესს შეეჯახება საჯარო ინტერესი, რაც მათ შორის ღირებულებით კონფლიქტს წარმოშობს. აქ გადამწყვეტი საჯარო ინტერესის ხარისხია, ვინაიდან, რაც უფრო დიდია ინფორმაციის ღირებულება, მით უფრო მეტია იმ პირის თმენის ვალდებულება, ვის შესახებაც ხდება ინფორმაციის გავრცელება. რაც უფრო მცირეა ინდივიდის მიმართ საზოგადოების ინტერესის საფუძველი, მით უფრო დიდია მისი პირადი ცხოვრების დაცვის ვალდებულება.⁹⁰ შესაბამისად, მაგალითად, პირადი გამოსახულების დაცვის დროს უნდა დადგინდეს, ერთი მხრივ, არსებობს თუ არა უფლებამოსილი პირის თანხმობა მისი გამოსახულების გამოსაქვეყნებლად, მეორე მხრივ, გამოსახული პირი საჯარო ფიგურა იყო თუ კერძო პირი, რათა განისაზღვროს, რამდენად შეიძლება, გამოსახულებას ჰქონდეს საზოგადოებრივი ინტერესი.⁹¹

საზოგადოებრივი ინტერესი ზოგჯერ შესაძლოა, იმდენად მაღალი იყოს, რომ მან გადაწონოს კონფიდენციალურობის ვალდებულება.⁹² პოლიტიკოსის ან სხვა საჯარო პირისადმი საზოგადო-

⁸⁸ Wurmnest W., Grundzüge eines europäischen Haftungsrechts: eine rechtsvergleichende Untersuchung des Gemeinschaftsrechts, Tübingen, 2003, 300.

⁸⁹ იქვე, 301.

⁹⁰ ცომაია ნ., სასამართლო პრაქტიკის ტენდენციები საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვი-თარებისა და პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან დაკავშირებით, *ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“*, №4, 2014, 140.

⁹¹ Peters N., Zur Pressefreiheit auf dem Prüfstand des deutschen Bundesverfassungsgerichts und des Europäischen gerichtshofs für Menschenrechte, Justiz in aller Welt, Betrifft JUSTIZ Nr. 83, September 2005, 161.

⁹² *Freesoz and Roire v. France* [1999], ECHR, 52.

ებრივი ინტერესი უფრო დიდია, ვიდრე ჩვეულებრივი მოქალაქის მიმართ. იქ, სადაც საზოგადოებრივი ინტერესი მაღალია, პირადი სიკეთის დაცვის ინტერესი შეიძლება შეეჯახოს საზოგადოებრივ ინტერესს, თავისუფლად განიხილოს და მიიღოს საჭირო ინფორმაცია მნიშვნელოვან საკითხებზე.⁹³ თუმცა ევროპული პრეცედენტებით განისაზღვრა, რომ საჯარო პირის მიმართ დასაშვები კრიტიკის ფარგლები გაცილებით ფართოა, ვიდრე რიგითი პირის მიმართ.⁹⁴ ამასთან, კერძო ინტერესი მხოლოდ მაშინ იზღუდება, თუ ეს აუცილებელია დემოკრატიული საზოგადოებისათვის. თუმცა ღირსება სარგებლობს აბსოლუტური დაცვით, განურჩევლად ყველაფრისა, მით უმეტეს, თუ ის ინტიმურ სფეროს შეეხება. ინტერესთა კონფლიქტი უნდა გადაწყდეს ინდივიდუალურად, კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით, ვინაიდან ყოველი შემთხვევა განსხვავებულია.⁹⁵

3.4. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების განსაზღვრის კრიტერიუმები და ფუნქციები

არაქონებრივი ზიანი (ქონებრივი ზიანისაგან განსხვავებით) ანაზღაურდება არა ეკვივალენტობის პრინციპის, არამედ ინდივიდუალური თავისებურებების, კერძოდ, თვით ამ ზიანის ხარისხისა და ხასიათის, ხანგრძლივობის, ბრალის ხარისხის (ცხადია, თუ ეს პასუხისმგებლობის აუცილებელი პირობაა), მხარეთა მატერიალური მდგომარეობის გათვალისწინებით. ამასთან, ზიანის კომპენსაციის დროს მნიშვნელოვანია ზიანის სიმძიმე, ვინაიდან როგორც მსუბუქი სულიერი განცდები, ისე მსუბუქი ფიზიკური ტკივილი მხედველობაში არ მიიღება.⁹⁶ საქმე ისაა, რომ ზიანის სიმძიმე, რომელიც სხეულებრივთან ერთად იწვევს სულიერი და (ან) რაციონალური აღქმის დაქვეითებას, განიხილება არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების ოდენობის გაზრდის კრიტერიუმად.⁹⁷

რაც შეეხება არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების ფუნქციებს, აქ უმთავრესი მიზანი არაა ხელყოფილი უფლების რესტიტუცია (დარღვევამდე არსებული სულიერი მდგომარეობის აღდგენა). ამ შემთხვევაში მიყენებული ზიანის ზუსტი ფულადი ეკვივალენტის მოძებნა შეუძლებელია, ხოლო კომპენსაცია მიმართულია მოსარჩელის გამართლებისკენ საზოგადოების თვალში, ფიზიკური და მორალური ტანჯვის შემსუბუქებისა თუ უარყოფითი ემოციების გაქარწყლებისკენ. ამასთან, არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების მოცულობა უნდა განსაზღვროს სასამართლომ მოსარჩელის მოთხოვნის საფუძველზე.⁹⁸

⁹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატის 2001 წლის 18 ივლისის №3/376-01 გადაწყვეტილება.

⁹⁴ *Castells v. Spain* [1992] ECHR, 28-29.

⁹⁵ ბიჭია დ., აზრის გამოხატვის თავისუფლებასა და კერძო ცხოვრების დაცვის უფლებას შორის ღირებულებითი კონფლიქტი, *ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“*, №3, 2013, 128-147.

⁹⁶ ჩიკვაშვილი შ., პასუხისმგებლობა მორალური ზიანისთვის, *თბ.*, 2003, 105, 107, 97-98; კროპ-პოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი – სასწავლო კომენტარი, *ზ. ჭეჭელაშვილისა და თ. დარჯანიას თარგმანი*, *თბ.*, 2014, 135-136.

⁹⁷ *Эрделевский А.*, Компенсация морального вреда: анализ и комментарий законодательства и судебной практики, 3-е издание, исправленное и дополненное, М., 2007, 58.

⁹⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლის სასამართლო პრაქტიკის პრობლემატურ საკითხებზე, *თბ.*, 2007, 70-71.

არაქონებრივი ზიანისთვის პასუხისმგებლობის ფუნქციათაგან უპირატესობა ენიჭება მას-ტიმულირებელ და პრევენციულ როლს. არამატერიალური ზიანის ანაზღაურება კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში შეასრულებს მიყენებული ზიანის კომპენსაციის, დაზარალებულის შელახული უფლებების აღიარების, კერძო და ზოგადი პრევენციის ფუნქციებს.⁹⁹ არაქონებრივი ზიანის დროს ფულადი კომპენსაციის მოთხოვნას უპირატესად აქვს დაზარალებულისთვის (მორალური) დაკმაყოფილების ფუნქცია. უფლების ხელყოფისთვის კომპენსაციის იდეა უკანა პლანზეა გადასული (მეორეხარისხოვანია). გარდა ამისა, ის ემსახურება პრევენციას.¹⁰⁰ ბრალეული პასუხისმგებლობისას აუცილებელია პირის ე.წ. მორალური დაკმაყოფილება განცდილი ზიანისთვის. თუმცა ბრალეულობის გარეშე პასუხისმგებლობის დროს მორალური დაკმაყოფილების ფუნქცია უკანა პლანზე ინაცვლებს.¹⁰¹

აქ უნდა მოიაზრებოდეს პასუხისმგებლობის აღმზრდელობით-გამაფრთხილებელი ზემოქმედების გამოვლენა რეპრესიის გამოყენების შესაძლებლობასა და ზიანის ანაზღაურების მოვალეობის დაკისრებაში. აქ გამოკვეთილია, რომ ქონებრივი რეპრესია განიხილება პრევენციის მოქმედების პირობად.¹⁰²

4. დასკვნა

ამდენად, საქართველოს კერძო სამართალში ინდივიდუალობისა და პირადი უფლებების დაცვის დამკვიდრება ევროპული სამართლის რეცეფციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შედეგია. როგორც საქართველოს, ისე ევროპული გამოცდილების ანალიზმა ცხადყო, რომ ინდივიდუალობის დაცვა ყველაზე კარგად ჩანს პირადი არაქონებრივი უფლებებისა და პიროვნული უფლებების უზრუნველყოფაში. მართალია, პირად არაქონებრივ უფლებებს მჭიდროდ უკავშირდება პიროვნული უფლებები, მაგრამ მათ შორის განსხვავებაცაა. პირადი არაქონებრივი უფლებების ჩამონათვალი ემყარება სინგულარულ პრინციპს, ხოლო პიროვნული უფლებების დაცვა ეფუძნება პიროვნების განზოგადების საწყისს. პიროვნული უფლებების დროს მოიაზრება ამოუწურავი სფერო, რომელიც პიროვნების მუდმივი განვითარების გამო უკავშირდება ახალ-ახალი პიროვნული უფლებების წარმოშობას. ეს კიდევ უფრო აქტუალურია პიროვნების კომერციალიზაციის პირობებში, რაც კარგადაა ხაზგასმული ევროპაში. სსკ-ის 992-ე მუხლის განსაზღვრით კანონმდებელმა მას მიანიჭა შემავსებელი ფუნქცია, ვინაიდან სსკ-ის მე-18 მუხლი, რომელიც პიროვნული უფლებების დაცვის თვალსაზრისით საორიენტაციო ხასიათისაა, საჭიროებს სხვა ზოგადი

⁹⁹ ნინიძე თ., *მორალური ზიანის პრობლემა სამოქალაქო სამართალში*, ჟურნ. „საბჭოთა სამართალი“, №2, 1978, 55.

¹⁰⁰ Ohrmann Chr., *Der Schutz der Persönlichkeit in Onlien-Medien, Unter besonderer Berücksichtigung von Weblogs, Meinungsforen und Onlinearchiven*, Frankfurt am Main, 2010, 130.

¹⁰¹ კროპკოლოერი ი., *გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი – სასწავლო კომენტარი*, ზ. ჭეჭელაშვილისა და თ. დარჯანიას თარგმანი, თბ., 2014, 135-136.

¹⁰² აღნიშნულთან დაკავშირ. იხ. Варкалло В., *Об Ответственности по гражданскому праву (возмещение вреда _ функции, виды, границы)*, Перевод с польского В. Залеского, М., 1978, 38, 44-45.

ნორმით შევსებას. ევროპული გამოცდილების გათვალისწინებით დადგინდა, რომ ღირსება არის რა უნივერსალური, შესწევს უნარი, სხვა პიროვნული უფლება მოიცვას და უზრუნველყოს, რაც განსაკუთრებით ფართო ხასიათს ატარებს კერძო სამართალში. ამასთან, სსკ-ის მე-18 მუხლით დაცული ღირსება ზოგადი პიროვნული უფლების ცენტრალურ სფეროდ მოიაზრება და იძლევა ინდივიდუალობის გამოვლენის სხვა ფორმათა უზრუნველყოფის საშუალებას.

ევროპაში დამკვიდრებულია პრინციპული დებულება, რომ ნებისმიერი მოქმედება უნდა ემსახურებოდეს ადამიანს, როგორც მიზანს. სწორედ ამ საწყისს უნდა დაეფუძნოს ევროპული ქვეყნების კანონმდებლობაც და პრაქტიკაც. აუცილებელია, რომ საქართველოს სამართლებრივი ბაზაც ევროპასთან ჰარმონიზაციის გზით განვითარდეს პიროვნების მაქსიმალური დაცვის მი-საღწევად. თუმცა, ცხადია, ეს არ ნიშნავს საქართველოს სახელმწიფოსთვის დამახასიათებელი თავისებურებების უგულვებელყოფას.

ამასთან, საქართველოს კანონმდებლობა დაუახლოვდა ევროპულ სტანდარტს პერსონალუ-რი მონაცემების დაცვის თვალსაზრისით. ვინაიდან არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება კანო-ნით არის შეზღუდული, კარგი იქნება, საკანონმდებლო ცვლილების გზით განსაკუთრებით მგრძნობიარე პირადი მონაცემების უნებართვო განკარგვისთვის დაწესდეს არამატერიალური ზიანის ანაზღაურება.

ამდენად, პიროვნულობის დაცვის გარანტიები საქართველოში გარკვეული თავისებურებე-ბით ხასიათდება. თუმცა საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში ზოგადი პიროვნული უფლე-ბის აღიარება შექმნის პირადი უფლებების დაცვის უკეთეს მექანიზმს. გაირკვა, რომ საქართვე-ლოს სამოქალაქო კოდექსში გათვალისწინებულია ზოგადი ევროპული წესი, რომლის მიხედ-ვით, არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ხდება მხოლოდ კანონით ზუსტად განსაზღვრულ შემ-თხვევებში.

ასევე, ინდივიდუალობის, როგორც უმნიშვნელოვანესი ღირებულების, დასაცავად ევროპა-ში დაწესდა არაქონებრივი ზიანის მატერიალური ფორმით ანაზღაურების პრინციპი, რომელიც აისახა კიდეც სსკ-შიც. კვლევამ ცხადყო, რომ საქართველოს სასამართლო პრაქტიკა, ძირითა-დად, არამატერიალური ზიანის კომპენსირებას განიხილავს მომწესრიგებელი ნორმის ტელეო-ლოგიური რედუქციის საფუძველზე. მართალია, ისეთ განვითარებულ ქვეყანაში, როგორიცაა გერმანია, გატარებულია კონტინენტური ევროპისთვის დამახასიათებელი ზოგადი წესი „არაქო-ნებრივი ზიანის კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში ანაზღაურების“ თაობაზე, მაგრამ საქარ-თველოში ის განსხვავებულია სპეციფიკური თავისებურებებით. საქმე ისაა, რომ გერმანია საკა-ნონმდებლო ცვლილებისა და „ზოგადი პიროვნული უფლების“ საფუძველზე ადგას არამატერი-ალური ზიანის ანაზღაურების გაფართოების გზას. ამ გაგებით, საფრანგეთი უფრო თავისუფა-ლია და გაცილებით მეტი აბსტრაქტიზმის საშუალებას იძლევა. რაც შეეხება ადამიანის უფლება-თა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკას, აქ გამოკვეთილია ინდივიდუალობის კავშირი პირადი ცხოვრების უფლებასთან და მის ერთ-ერთ გამოვლინებად მიიჩნევა, ხოლო არაქონებრივი ზია-ნის ანაზღაურება არ უკავშირდება ზიანის მაქსიმალურად მძიმედ შერაცხვას. არამატერიალური

ზიანი ანაზღაურდება მისი კონკრეტული გამოვლინების გამოკვეთის გზით, რომელიც, ფაქტობრივად, ინგლისურ სამართალს უახლოვდება.

გერმანიაში იგრძნობა არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების წრის გაფართოება გსკ-ის უზოგადესი 823-ე მუხლის დახმარებით. საქართველოში არსებული მიდგომა არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შესახებ ადასტურებს, რომ ცივილისტიკა ძნელად ეგუება სიახლეებს. სასამართლო პრაქტიკის ვესტერნიზაციისა და დაცვის მაღალი სტანდარტის შესაქმნელად უნდა მოხდეს კანონის მიზნის დაცვა და არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შემთხვევათა გაფართოება მეცნიერული ცოდნის გამოყენებით. ზემოგანხილული ცხადყოფს, რომ საქართველომ, რომელიც გსკ-ის ძირითად დებულებებს იზიარებს, აუცილებელია, მისი გამოცდილება გაითვალისწინოს და სასამართლო პრაქტიკამაც არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების ნოვაციური გზის დამკვიდრებაზე უარი არ თქვას.

ბიბლიოგრაფია

1. საქართველოს კონსტიტუცია, 24/08/1995.
2. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, 04/11/1950.
3. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 24/07/1997.
4. საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“, 28/12/2011.
5. განმარტებითი ბარათი „სსკ-ში დამატების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2008 წლის 14 მარტის №5919-1-ს კანონზე.
6. ბარაბაძე ნ., მორალური ზიანი და მისი ანაზღაურების პრობლემა, თბ., 2012, 32-33, 40-41.
7. ბიჭია მ., აზრის გამოხატვის თავისუფლებასა და კერძო ცხოვრების დაცვის უფლებას შორის ღირებულებითი კონფლიქტი, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №3, 2013, 128-147.
8. ბიჭია მ., პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის მიხედვით, თბ., 2012, 149, 167, 330.
9. დოლონაძე ლ., მორალური ზიანის ანაზღაურება (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 2010, 22, 174-175, 181.
10. ზოიძე ბ., ევროპული კერძო სამართლის რეცეფცია საქართველოში, თბ., 2005, 105, 178.
11. თოდუა მ., ქურდაძე მ., ცალკეული კატეგორიის სამოქალაქო საქმეზე გადაწყვეტილებათა მიღების თავისებურებანი, თბ., 2005, 49, 70, 74-75.
12. კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, თბ., 2009, 132-133, 138.
13. კილკელი უ., პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის განხორციელება (გზამკვლევი), თარგმნა და წინასიტყვაობა დაურთო ლ. ჭელიძემ, ბ. ბოხაშვილმა, თ. მამუკელაშვილმა, თბ., 2005, 9, 14, 25-27, 58.
14. კროპკოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი – სასწავლო კომენტარი, ზ. ჭეჭელაშვილისა და თ. დარჯანიას თარგმანი, თბ., 2014, 135-136, 636.
15. მონიავა პ. (თ.), პერსონალური მონაცემების მიღების უფლება სამოქალაქო სამართალში, ჟურნ. „ცხოვრება და კანონი“, №2 (6), 2009, 17.
16. ნინიძე თ., სამოქალაქო კოდექსის პირველი მუხლის სტრუქტურა, აკაკი ლაბარტყავას 80 წლისადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში (რედ. ჭანტურია ლ.), თბ., 2013, 167-169.

17. ნინიძე თ., მორალური ზიანის პრობლემა სამოქალაქო სამართალში, ჟურნ. „საბჭოთა სამართალი“, №2, 1978, 51, 55.
18. ნინიძე თ., ადამიანის ინდივიდუალობა – საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის დაცვის საგანი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, №4, 1977, 88, 94-95.
19. სამხარაძე ი., საქართველოს ევროპეიზაცია: ევროკავშირში გაწევრიანების ძირითადი სამართლებრივი ასპექტები, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №5, 2015, 39-54.
20. საქართველოს უზენაესი სასამართლო, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლის სასამართლო პრაქტიკის პრობლემატურ საკითხებზე, თბ., 2007.
21. ჩიკვაშვილი შ., პასუხისმგებლობა მორალური ზიანისთვის, თბ., 2003, 20, 97-98, 105, 107.
22. ცისკაძე მ., სხეულის დაზიანებისთვის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების პრობლემა საქართველოს კანონმდებლობაში, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №2, 2008, 17.
23. ცომაია ნ., სასამართლო პრაქტიკის ტენდენციები საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარებისა და პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან დაკავშირებით, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №4, 2014, 140.
24. ცომაია ნ., პიროვნების როლი საზოგადოების განვითარებაში, ჟურნ. „კულტურათაშორისი კომუნიკაციები“, №17, 2012, 173-175.
25. ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 74, 82-89, 199-201.
26. ჭანტურია ლ., შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბ., 2000, 77.
27. ჭანტურია ლ., პირადი არაქონებრივი უფლებები თანამედროვე სამოქალაქო სამართალში, ჟურნ. „სამართალი“, №11-12, 1997, 24, 28, 30.
28. ჯორბენაძე ს., სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, გცც.გე, 08.10.2015, მუხ. 18¹, ველი 18-19.
29. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 1 მაისის №ას-113-108-2014 გადაწყვეტილება.
30. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 3 აგვისტოს №ას-1739-1720-2011 გადაწყვეტილება.
31. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 იანვრის №ას-1156-1176-2011 გადაწყვეტილება.
32. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, 2/2/-389.
33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავრცელების საქმეთა პალატის 2001 წლის 18 ივლისის NNკ/376-01 გადაწყვეტილება.
34. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), 18/08/1896 (2017 წლის 21 თებერვლის მდგომარეობით).
35. Aleksey N. Leont'ev, Tätigkeit - Bewusstsein - Persönlichkeit, Band 40, Neu übersetzt von Hoffmann E., Bearbeitet und herausgegeben von G. Rückriem, Berlin, 2012, 141.
36. Amelung U., Der Schutz der Privatheit im Zivilrecht, Schadenersatz und Gewinnabschöpfung bei Verletzung des Rechts auf Selbstbestimmung über personenbezogene Informationen im deutschen, englischen und US-amerikanischen Recht, Tübingen, 2002, 19.
37. Beaucamp G., Treder L., Methoden und Technik der Rechtsanwendung, 2., neu bearbeitete Auflage, Hamburg, 2011, 78-79.
38. Bartnik M., Der Bildnisschutz im deutschen und französischen Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2004, 58, 259-260.

39. *Chanturia L.*, Die Europäisierung des georgischen Rechts – bloßer Wunsch oder große Herausforderung? In *Rabels Zeitschrift*, Band 74, Heft 1, 2010, 154-181.
40. *Fuchs M.*, *Deliktsrecht*, 4-te Auflage, Heidelberg, 2003, 79.
41. *Heermann P.*, Verwertung von Persönlichkeitsrechten der Bundesligafußballspieler durch die Bundesligacclubs sowie die Deutsche Fußball Liga GmbH (Seminar zum Sportrecht), 2008, 7-8.
42. *Höhne T.*, Persönlichkeits und Medienrecht, Gezieltes Fotografieren einer Person - Verletzung des Rechts am eigene Bildnis, In: “Zeitschrift für Informationsrecht” (ZIR), Heft3, 2013, 207-208.
43. *Meißner H.*, Griechische Wurzeln des europäischen Wertkanons, In: *Die kulturelle Eigenart Europas* (Herausgeber *Buchstab G.*), Freiburg, 2010, 24.
44. *Müller S.*, Überkompensatorische Schmerzensgeldbemessung? Ein Beitrag zu den Grundlagen des 253 Abs. 2 BGB n. F., *Berliner Reihe - Versicherungswissenschaft in Berlin*, Band 29, Berlin, 2007, 9.
45. *Ohrmann Chr.*, Der Schutz der Persönlichkeit in Onlien-Medien, Unter besonderer Berücksichtigung von Weblogs, Meinungsforen und Onlinearchiven, Frankfurt am Main, 2010, 29, 130.
46. *Peifer K.-N.*, Individualität im Zivilrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2001, 8-9, 162, 168.
47. *Peters N.*, Zur Pressefreiheit auf dem Prüfstand des deutschen Bundesverfassungsgerichts und des Europäischen gerichtshofs für Menschenrechte, *Justiz in aller Welt*, Betrifft JUSTIZ Nr. 83, September 2005, 161.
48. *Phirtskhalashvili A.*, Schutzpflichten und die horizontale Wirkung von Grundrechten in der Verfassung Georgiens vom 24. August 1995, Berlin, Universitätsverlag Potsdam, 2010, 47, 49-52.
49. *Rühl, Ulli F. H.*, Die Semantik der Ehre im Rechtsdiskurs, “Kritische Justiz”, Heft 2, 2002, 201-203.
50. *Schemitsch M.*, Identitätsdaten als Persönlichkeitsgüter (Dissertation), Darmstadt, 2004, 125.
51. *Siebrecht I.*, Der Schutz der Ehre im Zivilrecht, in: *JuS*, Heft 4, 2001, 337.
52. *Stuhlmann Chr.*, Der zivilrechtliche Persönlichkeitsschutz bei Ehrenverletzung und kommerzieller Vermarktung in Deutschland, Taschenbuch, 2001, 83.
53. *Unsel F.*, *Die Kommerzialisierung personenbezogener Daten*, München, 2010, 11-14.
54. *Westermann H.*, Person und Persönlichkeit als Wert im Zivilrecht, Heft, 47, Wiesbaden, 1957, 17.
55. *Werthwein S.*, *Das Persönlichkeitsrecht im Privatrecht der VR China*, Berlin, 2009, 95.
56. *Wurmnest W.*, Grundzüge eines europäischen Haftungsrechts: eine rechtsvergleichende Untersuchung des Gemeinschaftsrechts, Tübingen, 2003, 287-288, 300-301.
57. *Kilkelly U.*, The Right to Respect for Private and Family Life, A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights, Germany, 2003, 10-11, 14-15, 20-21, 42.
58. *Prins C.*, When personal data, behavior and virtual identities become a commodity: Would a property rights approach matter? *SCRIPT-ed*, Vol. 3, Issue 4, 2006, 278.
59. *Spindler G., Reckers O.*, *Tort Law In Germany, The Netherlands*, 2011, 133, ve l i 239.
60. *Агарков М. М.*, Право на имя, В Сборник статей по гражданскому и торговому праву, Памяти профессора Гаьриэля Феликсовича Шершеневича, М., 2005, 147-150, 154-156, 158, 161.
61. *Варкалло В.*, Об Ответственности по гражданскому праву (возмещение вреда _ функции, виды, границы), Перевод с польского В. Залеского, М., 1978, 38, 44-45.
62. *Эрделевский А.*, Компенсация морального вреда: анализ и комментарий законодательства и судебной практики, 3-е издание, исправленное и дополненное, М., 2007, 1, 57- 59, 61.
63. *Honore A. M.*, Causation and Remoteness of Damage. In *International Encyclopedia of Comparative Law*, Vol. XI, Ch. 7. The Hague: M. Nijhoff, 1971, 108, ციტი.: ბარაბაძე ნ., მორალური ზიანი და მისი ანაზღაურების პრობლემა, თბ., 2012, 41. *Freesoz and Roire v. France* [1999], ECHR.
64. *Castells v. Spain* [1992] ECHR.
65. *Pfeifer v. Austria*, [2007] ECHR.
66. *Kroon v. Netherlands* [1994] ECHR.
67. *Gurgenidze v. Georgia* [2006] ECHR.

